

Невен Обрадовић
Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет,
Татјана Вулић
Универзитет у Нишу,
Филозофски факултет

УДК 316.77:32
070 НАРОДНА РЕЧ

ОСНОВНЕ ФУНКЦИЈЕ ПОЛИТИЧКОГ КОМУНИЦИРАЊА У НИШКОМ НЕДЕЉНОМ ИНФОРМАТИВНОМ ЛИСТУ „НАРОДНА РЕЧ“

Резиме: Аутори ће овом раду методом квалитативне анализе садржаја анализирати текстове објављене у политичким рубрикама у нишком недељном информативном листу „Народна реч“ током 1935. године, укупно седам бројева. Како сваки текст представља поруку јавности, основни циљ истраживања јесте да се утврди које су функције политичког комуницирања заступљене у текстовима овог листа који је био у власништву Николе Стојановића и који излазио на подручју Ниша од 1935. године до 1939. године. Политичко комуницирање налази се у основи свих политичких процеса и представља размену различитих порука у домену политичких активности. Према Славујевићу, политичко комуницирање има три основне функције: информативну, едукативну (социјализујућу) и персуазивну (убеђивачку).

Кључне речи: недељне новине, „Народна реч“, Ниш, политичко комуницирање

Увод

Недељни информативни лист „Народна реч“ излазио је на подручју Ниша од 1. октобра 1935. године до средине 1939. године. Власник и уредник првог броја био је Никола Т. Стојановић. Од другог броја из 1935. године до четвртог броја у 1936. години функцију уредника обављао је Стеван Л. Маријановић. Уређивачку функцију од петог броја из 1936. године преузео је Боривоје Ђ. Ђорђевић и на истој остао до 24. броја у 1936. години, да би од 25. броја, па до престанка рада уређивање листа било у надлежности Аце Т. Стојановића. Од 1935. до 1938. године „Народна реч“ је излазила једном недељно (четвртком), а од 1938. године два пута месечно. Лист је током свог постојања променио три нишке штампарије. Прва штампарија у којој се штампао нишки недељник била је „Графика“, од 12. броја у 1936. години штампање је преузела штампарија „Гутенберг“, да би од другог броја у 1938. години па све до последњег издања, „Народна

реч“ била штампана у штампарији „Цар Константин“. У архиви одељења завичајних и посебних фондова, народне библиотеке „Стеван Сремац“ у Нишу налази се укупно 34 броја овог недељника, седам бројева из 1935. године, 26 бројева из 1936. године, и један број из 1937. године.¹

Услед чињенице да у архиви нишке народне библиотеке „Стеван Сремац“ комплетан фонд постоји само за прву годину излагања, квалитативном анализом садржаја биће обухваћени бројеви из 1935. године, њих укупно седам.²

Историјски и политички гледано, 1935. година је такође значајна јер су 5. маја одржани први демократски избори након укидања „шестојануарске диктатуре“, познатији и као „петوماјски избори“. На поменутих изборима учествовале су четири листе, владајућа листа коју је предводио тадашњи председник министарског савета Богољуб Јевтић, затим листа Удружене опозиције коју је предводио др Владимир Мачек, као и листе Божицара Максимовића и Димитрија Љотића.³ На изборе је изашло 73,2% (2.881.948) од укупно у бирачки списак уписаних 3.914.945 бирача. Владава листа је добила поверење 60% бирача и освојила 303 мандата, док је за листу Удружене опозиције гласало 37% гласача, на основу чега су освојили 67 мандата у скупштини. Листе Божицара Максимовића и Димитрија Љотића нису прешле изборни цензус.⁴ Петوماјски избори су протекли у напетом политичкој атмосфери и оптужбама опозиције да власт наставља да спроводи диктатуру. Како Љубодраг Димић наводи: „Провала политичких страсти, националних емоција, племенских симбола, мржње и репресије која је испољена на изборима означила је кидање са старим политичким стањем ‘националног југословенства’“. У заједничкој изјави коју су потписали Љ. Давидовић, Ј. Јовановић, В. Мачек, и В. Вилдер (у име С. Прибићевића) осуђена је диктатура и истакнуто да она не само да није решила „горуће унутрашње проблеме већ их је, додатно, заоштрила „да

¹ Марија Чупић (ур.), *Каталог нишке периодике: 1888-2004*. Ниш 2004, 132.

² Током 1935. године недељник је излазио на четири стране, осим шестог броја који је изашао на шест страна, услед необјављивања петог броја. У вези са тим, редакција је упутила читаоцима следеће обавештење у шестом броју: „Скреће се пажња претплатницима, пријатељима и читаоцима „Народне речи“ да је прошли број нашег листа изостао у излагању услед ванредакцијских разлога. У накнаду за то, данашњи број „Народне речи“ излази у повећаном формату“ - Непознат аутор, *Из уредништва*, Народна реч, бр. 6, 12. децембар 1935, 4.

³ Љубодраг Димић, *Историја српске државности – Србија у Југославији*, Српска академија наука и уметности, огранак Нови Сад; Друштво историчара Јужнобанаћког и Сремског округа; Беседа; Нови Сад, 2001, 158.

⁴ *Статистика избора народних посланика за Народну скупштину Краљевине Југославије 5. маја 1938*. Издање Народне скупштине Краљевине Југославије, 1938, XV-XVIII.



Слика 1. Насловна страна првог броја недељног листа „Народна реч“ (31. октобар, 1935. године)

изгледају нерешиви“. Влада Б. Јевтића означена „наставком досадашњег диктаторског режима“ а њено понашање у време избора неморалним, апсурдним, насилним и противзаконитим. Решење кризе потписници декларације виде само у „слободи“ и „споразуму Срба, Хрвата и Словенаца“. [...] Одбацивање диктатуре, означавање Богољуба Јевтића настављачем „дотадашњег диктаторског режима“, осуда изборног законодавства и репресије, одбацивање изборних резултата, одлучност да се у борби за демократију истраје неке су од основних карактеристика деловања опозиције“. ⁵ Услед жестоке критике којој је био изложен Богољуб Јевтић, за председника Министарског савета након петомажских избора изабран

⁵ Љубодраг Димић, *Историја српске државности – Србија у Југославији*, Српска академија наука и уметности, оgranак Нови Сад; Друштво историчара Јужнобанаћког и Сремског округа; Беседа; Нови Сад, 2001, 158-159.

је Милан Стојадиновић, који је у Декларацији владе која је објављена 4. јула 1935. године најавио промену политичког курса, веће слободе и демократизацију власти. Међутим, то није довело до смиривања тензија на линији власти и опозиције.

Како је јавни простор Краљевине Југославије у том периоду одликовала интензивна политичка дебата, штампани медији су, уз радио, имали пресудну улогу у преношењу политичких порука. Уколико текст посматрамо као поруку јавности, сваки политички текст у штампаним медијима може се посматрати и као политичка порука, односно политичка комуникација. С тим у вези, основни циљ овог рада јесте да утврдимо које су функције политичке комуникације заступљене у политичким текстовима недељног информативног листа „Народна реч“.

Политичка комуницирање и основне функције политичког комуницирања

Према Роберту Дентону и Герију Вудворду, политичко комуницирање јесте друштвена расправа. Пре свега расправа о расподели јавних средстава, затим расправа о властима, односно о онима којима се даје моћ да доносе законодавне и извршне одлуке и, на крају, расправа о санкцијама или прецизније о томе на који начин држава треба да награди или казни.⁶ Политичку комуникацију на сличан начин, али уз прецизније дефинисану улогу медија, дефинише и Брајан Мекнер. Према овом аутору, то је „сврсисходна комуникација о политици која у себе инкорпорира:

1. Све облике комуникације које предузимају политичари у сврху постизања специфичних циљева.

2. Комуникација усмерена ка политичарима од стране бирача и новинара (колумниста).

3. Комуникација о свим наведеним актерима и њиховим активностима, садржана у вестима, уводницима, колумнама и свим другим облицима медијске расправе о политици“⁷

Ричард Перлоф политичко комуницирање дефинише као процес у оквиру којег језик и симболи који користе политичари, медији и грађани имају намерни или ненамерни утицај на политичке ставове, сазнања и понашање појединаца или на резултате избора који утичу на јавну политику нације, државе или неке мање заједнице.⁸ Политичко комуницирање, како наводи

⁶ Robert E. Denton (Jr.), Gary C. Woodward, *Political communication in America*. Praeger, New York 1990, 14.

⁷ Brian McNair, *An Introduction to Political Communication*. Routledge, London, New York, 2003, 4.

⁸ Richard M. Perloff, *The Dynamics of Political Communication*. Routledge, London, New York, 2014, 30.

Зоран Славујевић, представља размену различитих политичких порука у домену политичких активности и обухвата све видове комуницирања у политичкој сфери без обзира на облик власти, друштвене и политичке услове, облике у којима се појављују садржаји, и средства која се користе.⁹

Политичко комуницирање представља темељ свих политичких односа у друштву.¹⁰ Свака политичка акција, било да је организована од стране власти, опозиције или било које друштвене групе, није могућа без комуницирања, „односно немогуће је замислити политику без комуницирања људи као политичких бића“.¹¹ У том правцу Славујевић дефинише три основне функције политичке комуникације:

Информативна функција (функција политичког информисања) – „представља процесе размене информација унутар и између колективних субјеката, између колективних и индивидуалних и између индивидуалних субјеката – обавештавање о актуелним политичким догађајима, активностима и личностима, изражавање политичких интереса, ставова и уверења различитих актера политичког живота и сл. Реч је о размени оних садржаја који се рефлектују пре свега на когнитивну, сазнајну и рационалну компоненту става“.¹²

Аутор под овом функцијом пре свега подразумева објављивање закона и других државних аката и одлука и затим презентовање истих широј јавности, затим непристрасно извештавање медија о политичким збивањима, њиховим актерима, различитим ставовима у друштву, битним друштвеним и државним питањима и сл. Основна улога политичког информисања подвлачи Славујевић, „јесте у томе да обезбеди неопходне чињенице како би грађани могли да изврше рационални избор између различитих политичких алтернатива, али и да олакша политичким субјектима позиционирање на плуралистичкој политичкој сцени“.¹³

Едукативна функција (функција политичке едукације и социјализације) – „подразумева подучавање људи разним политичким знањима, неопходних у циљу њиховог укључивања у политички живот (знања о карактеристикама и структури политичког система, о улогама политичких институција и начину њиховог функционисања, о легитимним политичким актерима, о

⁹ Зоран Славујевић, *Политичко комуницирање, политичка пропаганда, политички маркетинг*, Београд, 2009, 9.

¹⁰ Иван Цветановић, *Стил дипломатског језика у преговарању о Косову – Волф против Јеремића, Култура полиса*, Култура – Полис, Нови Сад, Институт за европске студије, Београд, 2012.

¹¹ Зоран Славујевић, *Политичко комуницирање, политичка пропаганда, политички маркетинг*, Grafocard, Београд, 2009, 27.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

правилима „политичке игре“, о могућностима политичког деловања, као и подучавање људи друштвено прихватљивом понашању“.¹⁴

Када је реч о овој функцији политичког комуницирања, Славујевић упозорава на чињеницу да процеси политичке едукације и социјализације нису друштвено неутрални. Самим тим што се институционализују и одвијају у оквирима доминантних когнитивних образаца и друштвених вредности, они генеришу одређене пристрасности, односно структурисање стварности. Прва се огледа у легитимизацији друштвеног и политичког система као целине, а самим тим и доминантне идеолошке и вредносне оријентације, образаца понашања и слично. Друга врста пристрасности односи се на делегитимизацију конкретних политичких субјеката и политичких активности. На овај начин се успоставља граница између прихватљивих и неприхватљивих друштвених и политичких циљева, и то ригорозним елиминисањем „нелегитимних“ из јавне политичке комуникације или њиховом отвореном дискредитацијом.¹⁵

Персуазивна функција (функција политичког убеђивања) - односи се на „формирање, учвршћивање, промену и сл. ставова људи о различитим политичким појавама, догађајима, актерима и подстицање људи да узму учешћа у политичком животу у складу са намерама убеђивача“.¹⁶

Славујевић, такође, наглашава да се у пракси ове три функције политичког комуницирања најчешће преплићу. Политичка социјализација и едукација, као и политичко информисање неизоставно имају и елементе политичког убеђивања. С друге стране, политичко убеђивање се користи едукативним и информативним садржајима. Према овом аутору, тешко је наћи границу између ове три функције. Једну од главних потешкоћа представља немогућност теоријског утемељења и операционализације захтева за објективним информисањем, који би несумњиво водио ка јасном разликовању политичког информисања и политичког убеђивања. Славујевић указује на то да су информативни елементи важан предуслов за прихватње пропагандних порука.¹⁷ „Информативни елементи испољавају се у пропаганди на најмање три нивоа: 1) на нивоу једне од функција пропагандне поруке (информисање публике о ставу одређеног политичког субјекта, 2) на нивоу садржаја појединачне пропагандне поруке (присуство информативних, фактографских елемената), 3) на нивоу канала комуницирања (коришћење унутрашњих и ванорганизацијских канала и средстава информисања у циљу пласирања пропагандне поруке“.¹⁸ И поред свих теоријских и емпиријских

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Зоран Славујевић, *Политичко комуницирање, политичка пропаганда, политички маркетинг*, Grafocard, Београд, 2009, 28.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Зоран Славујевић, *Политичко комуницирање, политичка пропаганда, политички маркетинг*, Grafocard, Београд, 2009, 29.

¹⁸ Ibidem.

проблема које прузрокује преплитање ових функција, Славујевић сматра да је разликовање информативне, едукативне и персуазивне функције политичког комуницирања, на основу преовлађујућих елемената као што су садржај порука, типови коришћене аргументације, компонената става на који су поруке усмерене, начина презентовања порука, корисно и пре свега неопходно.¹⁹ Основни циљ овог рада управо је заснован на диференцијацији основних функција политичког комуницирања. Сматрамо да је неопходно јасно препознати врсте политичке комуникације у извештавању медија, а гледано у историјском контексту ова врста диференцијације може бити од значајне помоћи у тумачењу одређених политичких догађаја.

Методологија истраживања и основна хипотеза

Метода коју смо користили у истраживању је квалитативна анализа садржаја, која представља једну од најчешће коришћених метода у анализи медијских садржаја. Хејди Јулијен анализу садржаја дефинише као интелектуални процес категоризације квалитативних текстуалних података у кластере сличних ентитета или концептуалних категорија ради идентификације доследних образаца и односа између варијабли или тема.²⁰

Како бисмо прецизно раздвојили функције политичке комуникације, текстове смо сагледавали из угла поруке према јавности и сваки од њих анализирали у складу са тростепеном поделом функција политичке комуникације коју је установио Славујевић. На основу постављеног циља истраживања, основна хипотеза истраживања гласи – у недељном листу „Народна реч“ заступљене су све функције политичке комуникације кроз текстове са политичком тематиком.

Информативна функција политичког комуницирања

Информативна функција политичког комуницирања подразумева непристрасно извештавање медија. С обзиром на то да је лист „Народна реч“ недвосмислено опозиционо оријентисан лист са израженим критичким ставом према Влади Милана Стојадиновића,²¹ у првој години излагања

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Heidi Julien, Content Analysis, in *The Sage Encyclopedia of qualitative research methods*, ed. Lisa M. Given. Sage publications, Thousand Oaks, California, 2008, 120.

²¹ Као потврду опозиционе оријентације бележимо кратки текст који је објављен у шестом броју на страни бр. 2, након првих месец дана рада недељника: „Ових дана навршило се тек првих месец дана откако се „Народна реч“ појавила у нашој јавности. За то мало и невероватно кратко време, „Народна реч“ имала је да прође кроз читав низ сметња и препрека, да би се одржала макар само и до данас. За све то време, њен рад је био кочен и ометан. Почев од најелементарнијих, финансијских

забележили смо само две кратке вести које се могу подвести под политички објективне текстове, односно оне који за циљ имају објективно информисање јавности. Прва таква вест објављена је у броју четири, на другој страни.

*„Решењем Краљевско банске управе у Нишу, 18. овог месеца разрешена је општинска управа на челу са председником г. Драгишом Цветковићем. Исланик банске управе испектор г. Љуб. Ђерасимовић увео је у дужност нову општинску управу са новим председником г. др. Драг. Петковићем лекарем“.*²²

Друга вест, која је објављена на четвртој страни броја седам, односи се на одлуку градског већа о формирању комисије за израду општинског буџета за 1936. годину. Интересантно је приметити да је угледни нишки политичар Драгиша Цветковић био члан те комисије, иако је претходно разрешен дужности начелника општинске управе (вест изнад).

*„На последњој седници нишког Градског већа изабран је Одбор за израду општинског буџета, за наредну буџетску годину. У одбор су ушли г. Драгиша Цветковић, Миле Димитријевић, адвокат, Влада Анастасијевић, пензионер, Јован Апел, индустријалац, Јован Хаџи Нешић, кафеџија, Михајло С. Ђорђевић, трговац и Војислав Динић, фризер.“*²³

Две вести које смо навели представљају једина два текста у анализираном корпусу који се могу подвести под одредницу неутралног извештавања о политичким збивањима, њиховим актерима и битним друштвеним и државним питањима, што је, према Славујевићу, основни предуслов за информативну функцију политичког комуницирања кроз медијске садржаје.

Едукативна (социјализујућа) функција политичког комуницирања

Када је реч о едукативној, односно социјализаторској функцији политичког комуницирања која подразумева политичко образовање људи са циљем да боље разумеју политички систем и вредности, најзначајнији пример бележимо у шестом броју из 1935. године који је објављен 12.

разлога (јер „Народна реч“ није петомажско чедо, нити је њена линија продана и субвенционисана директива сезонских режима) па до најсуптилнијих и најтежих „ванредакцијских“ разлога. „Народна реч“ упознала је много репресера и људи, који су својим радом покушали да је ућуткају и онемогуће.

Али у томе нису постигли жељени успех. „Народна реч“ је и поред тога остала и даље једно искрено и предусретљиво гласило свих малих људи: радника, сељака и занатлије, које и поред свог скромног и бедног техничког формата поштено служи истини. Као такво, оно је из дана у дан почело наилазити на све потпуније разумевање и сарадњу, свих исправних, и идејно опозиционо оријентисаних елемената...“ - Непознат аутор, Народна реч, бр. 6, 12. децембар 1935, 2.

²² Непознат аутор, Нема наслова, Народна реч, бр. 4, 21. новембар 1935, 2.

²³ Непознат аутор, Нема наслова, Народна реч, бр. 7, 19. децембар 1935, 4.

децембра. На насловној страни овог издања објављен је текст са следећим насловом: *„Из јединствене југословенске историје - 20. јули 1917 – Крфска декларација“*. Наведени текст нема аутора, а у самом уводу значај крфске декларације описан је на следећи начин:

„Крфска декларација је први званичан споразум, закључак представника свих Југословена, који одређује уставна начела будућем уставу јединствене и слободне народне државе Краљевине свих Срба, Хрвата и Словенаца – Југославије.

Ова декларација претставља највећи политички акт у историји Југословена. Рушећи све предрасуде, она даје снажан изражај колективној вољи народној за уједињењем и она поставља на прво место народно право; она зида заједничку државу свих Срба, Хрвата и Словенаца; она је прва база јединствене југословенској историји.

*Њезин текст, који је био израђен у ужем одбору потписан је 20 јула 1917. године на Крфу од стране Николе Пашића у својству председ. Министар. Савета и Министра Иност. Дела и г. Др Анте Трумбића, у својству председника Југословенског одбора“.*²⁴

Након увода, следи оригинални текст „Крфске декларације“ и 14 тачака на којима треба да се заснива будућа држава. Детаљном анализом текста утврдили смо да осим историјског увода нема додатних ауторских интервенција.

Наведени текст представља јасан пример политичке едукације, односно подсећања на идеолошке и вредносне постулате „крфске декларације“, а све са циљем легитимизације друштвеног и политичког система. Иако се, као што смо већ напоменули, ради о опозиционом листу, на овом примеру видимо да је уредништво било пројугословенски оријентисано и да ни у једном тренутку није критиковало државно уређење, већ искључиво политику Владе на чијем челу је у том тренутку био Милан Стојадиновић.

Персуазивна (убеђивачка) функција политичког комуницирања

Како је недељни лист „Народна реч“ био неупитно опозиционо оријентисан лист, највише текстова који су о политичким темама недвосмислено се може сврстати у поруке са персуазивним, односно убеђујућим садржајем.

Већ на насловној страни првог броја овог листа бележимо ауторски текст власника листа Николе Т. Стојановића под насловом *„Без слободне народне речи, нема напретка у држави“*.²⁵ Аутор у првом пасусу исказује

²⁴ Непознат аутор, *„Из јединствене југословенске историје - 20. јули 1917 – Крфска декларација“*, Народна реч, бр. 6, 12. децембар 1935, 1.

²⁵ Никола Т. Стојановић, *Без слободне народне речи, нема напретка у држави*, „Народна реч“, бр. 1, 31. октобар 1935, 1.



Слика 2. Текст „Крфска декларација“, недељни лист „Народна реч“ бр. 6 (31. октобар, 1935. године)

критички однос према властима и указује читаоцима на то да су народу ускраћене многе слободе.

„Снажна држава, како унутра, тако и споља, може бити ако народ у тој својој држави има пуну слободу и сва права. Народу коме се силом ускраћује слобода речи у изражавању мисли и осећаја, значи да тај народ нема више смисла за самостални живот“.

У наставку текста Стојановић указује на лоше законе, али истовремено подсећа читаоце на славну слободарску прошлост народа.

„Историјски је документ, да се је за слободу свога народа залагао и увек био на бранику те народне слободе, Блаженпочивши Краљ Петар I Велики Ослободилац. Он је свагда истицао да у слободној држави мора и народ имати пуну слободу, јер је знао да без слободног народа и његових права, нема ни државе. И уместо да су се властодрици држали ове лепе тековине, ми данас преживљавамо оно што човека а и нацију понижава.

Страшни оков кроз законе о штампи, о удружењима и зборовима, те о избору народних посланика, још увек потискује слободну народну реч и мисли. Зар се могло и помислити да се нашем народу који је победоносно извојевао прошле ратове одузме његова слобода.

Обзиром на данашњу спољну ситуацију, те економску кризу у нашој земљи, потребно је што пре вратити слободу народу. Без те његове слободе и слободног учеића у решавању државних питања нижу се рђави догађаји.

*Данашња Народна скупштина није израз слободне воље народа, па стога ни ти „народни представници“, који су бирани противу народне воље у једном од најирњег и најреакционарнијег режима г. Јевтића, не могу говорити у име народа, нити заступати њихове интересе“.*²⁶

Из наведеног сегмента текста јасно се може препознати порука која има за циљ да утиче на учвршћивање става код опозиционо одређеног народа, односно да доведе до промене става код неопређених грађана или оних који подржавају владајућу опцију.

Много радикалнију политичку поруку налазимо на истој насловној страни. Наиме, испод слике Љубомира Давидовћа, лидера Демократске странке и једног од опозиционих првака, у графички јасно одвојеном сегменту, налази се његова следећа изјава:

*„Само слободни људи могу чувати слободну државу. Наш народ воли ову државу, те је и право да живи као човек и да не буде ничији роб. Наш народ тражи слободу да би постао унутра јак за одбрану земље споља. За све оне који пљачкају државне касе и наш народ хоћемо њихове главе – рекао је наш народни вођа чика Љуба Давидовић.“*²⁷

Поред ове изјаве Љубомира Давидовића, на другој страни истог броја и у истом формату налази се и изјава Јоце Јовановића, министра у пензији:

*„Обзиром на данашњу спољну ситуацију, ми се данас налазимо у онаквој истој ситуацији, у каквој смо били 1914. године. Ондашња слободоумна Србија, могла је мушки и достојно да извојује победу у ратовима од 1914-1918. год. зато што је сваки њен грађанин знао шта је то слобода и за њу се борио“.*²⁸

²⁶ Никола Т. Стојановић, *Без слободне народне речи, нема напретка у држави*, „Народна реч“, бр. 1, 31. октобар 1935, 1.

²⁷ Непознат аутор, *Нема наслова*, Народна реч“, бр. 1, 31. октобар 1935., 1.

²⁸ Непознат аутор, *Нема наслова*, „Народна реч“, бр. 1, 31. октобар 1935., 2.

Нити у случају прве, нити у случају друге изјаве, не наводи се где су забележене, односно, односно да ли су наменски дате за лист „Народна реч“ или су делови политичких говора Давидовића и Јовановића. Ипак, оно што је у светлу овог рада најзначајније јесте то што се обе недвосмислено могу подвести под персуазивне политичке поруке које позивају на народни бунт и шаљу јасну поруку читаоцима да се за слободу поново мора борити.



Слика 3. Изјава Љубомира Давидовића, недељни лист „Народна реч“ бр. 1, (31. октобар, 1935. године)

Пример персуазивне политичке комуникације кроз новински текст бележимо и у четвртном броју овог недељника из 1935. године. У тексту под насловом „Тражимо права народу која је стекао петого маја“, чији је аутор такође власник и одговорни уредник листа Никола Т. Стојановић, према истом персуазивном моделу, оспорава се легитимитет Владе која је дошла на власт наком петомажских избора.

„Највећа срамота коју је је наш народ до данас у својој политичкој историји преживео јесте — тако звани режим Бошка Јевтића. Кулминација тога терорског режима био је 5. мај, дан када је од Удружене опозиције срушен. Историјска прошлост нашег великог и херојског народа, још од првог устанка па све до 1918 године, учи нас да је наш народ са тешком муком стварао слободну земљу, да би у тој слободној земљи-држави био слободан и имао грађанска права. И када све то знамо, зар се одузимањем слободе томе поносном народу, не може рећи, да му је нанета тешка увреда

и срамота. Грамжљивошћу за власт, заборавило се на те народне тековине, онако исто као што се пропуштају моменти, да се тај исти народ спаси од економске и финансијске пропасти, која га води у банкротство. [...] Народне потребе су прече од свега, јер грца у немаштину. Сваким даном са одлагањем, иде све на горе. Народ тражи своја права, тражи оно право које је стекао 5. маја, тражи да сам себи кроји капу, онако како он мисли да му је најбоље – Он је то заслужио. Он сада трпи и чека, али поручује да ће ипак доћи жељени дан када ће поново проговорити“.²⁹

Да персуазивна комуникација у овом недељнику није била заступљена само на насловним странама листа, показује и пример из трећег броја. На четвртој страни овог броја, на којој се иначе објављују огласи, спортски извештаји и позоришни водич, уочили смо текст под насловом „Три кратке мисли“³⁰ са следећим садржајем:

„Без слободне штампе нема јавне контроле у држави, а без јавне контроле и критике нема здравог ни правог ни моралног поретка; ми хоћемо слободу и за себе и за своје противнике“ – **Љуба Давидовић**

„Као што се у густој помрчини не може наћи свијетлости, исто се тако у земљи без слободе узалуд тражи правда“ – **Петар Кочић**

„Где нема слободе ту се шири жеђ за златом и жудња за влашћу. Грамзљивост гуши поштење, правду и друге врлине, а отвара врата насиљу, корупцији и забору Богова“ – **Салустије**

Овај пример можда и најбоље илуструје убеђивачку политичку комуникацију у недељнику „Народна реч“. За разлику од свих претходно анализираних примера који су се налазили или на насловној или на другој страни издања, овај текст се налази на страни где су читаоци до тада могли да се информишу о темама које нису политичке. То нам јасно указује на покушај уредништва да идеју борбе за слободу коју иначе заступа опозиција пласира и на странама на којим читаоци не очекују политичке поруке. Такође, треба указати на то да је порука Љубомира Давидовића смештена заједно са порукама великана српске књижевности и политике Петра Кочића и римског историчара и књижевника Салустија, што јасно указује на покушај уредништва да додатно истакне значај поруке опозиционог првака.

Закључак

На основу спроведене квалитативне анализе садржаја можемо да закључимо да је основна хипотеза која гласи – У недељном листу „Народна реч“ заступљене су све функције политичке комуникације кроз текстове са политичком тематиком – потврђена. У оквиру првих седам бројева

²⁹ Никола Т. Стојановић, „Тражимо права народу која је стекао петог маја“, „Народна реч“, бр. 4, 21. новембар 1935, 1.

³⁰ Непознат аутор, „Три кратке мисли“, „Народна реч“, бр. 3, 14. новембар 1935, 4.



Слика 4. Текст „Три кратке мисли“, недељни лист „Народна реч“ бр. 4 (14. новембар, 1935. године)

овог недељника пронашли смо политичке текстове, који, уколико их посматрамо као поруку јавном мњењу, у потпуности јесу у функцији политичког информисања, политичке социјализације и политичке персуазије (убеђивања). Значајан налаз је такође да је најзаступљенија функција политичке комуникације убеђивачка. Наравно, ово произлази из политичке једностраности „Народне речи“, односно јасне опозиционе оријентације.

Улога медија у политичкој комуникацији у једном друштву требало би у највећој мери да буде заснована на постулатима информативне функције политичког комуницирања, дакле на објективном информисању јавности о важним политичким дешавањима и њиховим актерима, као и о различитим политичким ставовима у друштву на основу којег ће грађани моћи сами и на основу сопственог суда да доносе политичке одлуке. Такође, медији могу да имају и важну улогу када је социјализујућа функција политичке комуникације у питању. Непристрасним текстовима о политичкој култури, значају избора, државној историји, могу да допринесу да грађани боље спознају политички систем, улоге политичких институција и начин њиховог функционисања и сл. Ипак, као што је показала и ова анализа, медији неретко залазе у поље персуазивне функције политичког комуницирања, заступају искључиво ставове једне политичке опције и на тај начин доприносе политичким и друштвеним поделама.

Литература и извори

Brian McNair, *An Introduction to Political Communication*. Routledge, London, New York, 2003.

Зоран Славујевић, *Политичко комуницирање, политичка пропаганда, политички маркетинг*, Grafocard, Београд, 2009.

Иван Цветаноић, *Стил дипломатског језика у преговарању о Косову – Волф против Јеремића*, *Култура полиса*, Култура – Полис, Нови Сад, Институт за европске студије, Београд, 2012.

Љубодраг Димић, *Историја српске државности – Србија у Југославији*, Српска академија наука и уметности, огранак НовиСад; Друштво историчара Јужнобаначког и Сремског округа; Беседа; НовиСад, 2001, 158.

Марија Чупић (ур.) *Каталог нишке периодике: 1888-2004*. Народна библиотека „Стеван Сремац“, Ниш 2004.

Richard Perloff, *The Dynamics of Political Communication*. Routledge, London, New York, 2014.

Robert Denton (Jr.), Gary Woodward, *Political communication in America*. Praeger, New York 1990.

Статистика избора народних посланика за Народну скупштину Краљевине Југославије 5. маја 1938. Издање Народне скупштине Краљевине Југославије, 1938, XV-XVIII.

Heidi Julien, Content Analysis, in *The Sage Encyclopedia of qualitative research methods*, ed. Lisa M. Given. Sage publications, Thousand Oaks, California, 2008, 120.

Новински текстови из недељног листа „Народна реч“

Никола Т. Стојановић, *Без слободне народне речи, нема напретка у држави*, „Народна реч“, бр. 1, 31. октобар 1935, 1.

Непознат аутор, Нема наслова, „Народна реч“, бр. 1, 31. октобар 1935, 2.

Непознат аутор, Нема наслова, „Народна реч“, бр. 1, 31. октобар 1935, 1.

Непознат аутор, *Три кратке мисли*, „Народна реч“, бр. 3, 14. новембар 1935, 4.

Никола Т. Стојановић, *Тражимо права народу која је стекао петого маја*, „Народна реч“, бр. 4, 21. новембар 1935, 1.

Непознат аутор, Нема наслова, „Народна реч“, бр. 4, 21. новембар 1935, 2.

Непознат аутор, *Из јединствене југословенске историје - 20. јули 1917 – Крфска декларација*, „Народна реч“, бр. 6, 12. децембар 1935, 1.

Непознат аутор, *Из уредништва*, „Народна реч“, бр. 6, 12. децембар 1935, 4.

Непознат аутор, Нема наслова, „Народна реч“, бр. 6, 12. децембар 1935, 2.

Непознат аутор, Нема наслова, „Народна реч“, бр. 7, 19. децембар 1935, 4.

*Summary***Tatjana Vulić, Neven Obradović****MAIN FUNCTIONS OF POLITICAL COMMUNICATION IN THE
NIŠ WEEKLY INFORMATIVE NEWSPAPER NARODNA REČ**

In a society, the role of the media in political communication should be principally based on the postulates of the informative function of political communication. Accordingly, it should be focused on informing the public about important political events in an objective manner. However, the results of the research have indicated that the media frequently enter the field of persuasive function of political communication, particularly represent the views of one political option and in that way contribute to political and social divisions. Based on the conducted qualitative content analysis, we can conclude that the main hypothesis - In the weekly newspaper "Narodna reč" all functions of political communication are represented through the texts with political topics - has been confirmed. Within the first seven issues of this weekly newspaper, we found political texts, which, if we regard them as a message to public opinion, are entirely in the function of political information, political socialization and political persuasion. Also, an important finding suggests that the most predominant function of political communication is persuasive. Certainly, this emanated from the political one-sidedness of the newspaper Narodna reč; in other words, from an evident opposition orientation.